

Nastanek in razvoj ruralnega socialističnega podjetja

Primer Kovinske industrije Ig

Jelka Piškurić*

DOI: <https://doi.org/10.62409/czn.294>
CC BY-SA 4.0

UDK – UDC: 94(497.4):338.246.025.87

Potrjeno – Accepted: 23. 9. 2025 | Objavljeno – Published: 29. 12. 2025

1.02 Pregledni znanstveni članek – 1.02 Review article

Jelka Piškurić: Nastanek in razvoj ruralnega socialističnega podjetja. Primer Kovinske industrije Ig. Časopis za zgodovino in narodopisje, Maribor 96=61(2025), 3, str. 54–78

Avtorica v prispevku obravnava razvoj Kovinske industrije Ig v času socializma. Preko tega lokalnega podjetja izpostavlja značilnosti socialističnega razvoja podeželja in opozarja, da je bil socializem družbeni sistem z ideologijo industrijske modernizacije. Podjetje je nastalo na podlagi druge faze nacionalizacije, s katero je država leta 1948 vzpostavila nove gospodarske odnose v skoraj vseh neagrarnih panogah; ukrep je imel poleg gospodarskega tudi politično ozadje. Kovinska industrija Ig, ki so jo takratne oblasti razumele kot podjetje okrajnega pomena, se je od skromnih začetkov počasi širila in do konca obravnavanega obdobja začela proizvajati širok nabor izdelkov. Postala je največji delodajalec v kraju, a ni bila pomembna le za njegov gospodarski razvoj, temveč je sodelovala tudi na drugih področjih družbenega življenja kraja.

Ključne besede: socializem, nacionalizacija, podeželje, gospodarski razvoj, industrializacija, Kovinska industrija Ig, 1948–1990.

* Dr. Jelka Piškurić, znanstvena sodelavka, Študijski center za narodno spravo, Tivolska 42, 1000 Ljubljana, Slovenija, jelka.piskuric@scnr.si, ORCID: 0000-0002-2202-7330. – Jelka Piškurić, PhD, Research Fellow, Study Centre for National Reconciliation, Ljubljana (SCNR), Tivolska 42, SI 1000 Ljubljana, Slovenia, jelka.piskuric@scnr.si, ORCID: 0000-0002-2202-7330.

Jelka Piškurić: The Emergence and Development of a Rural Socialist Enterprise. The Case of the Ig Metal Industry. Review for History and Ethnography, Maribor 96=61(2025), 3, pp. 54–78

In this article, the author examines the development of the Ig Metal Industry during the socialist period. Through the example of this local enterprise, she highlights key characteristics of socialist rural development and emphasizes that socialism was a social system grounded in the ideology of industrial modernization. The company was established as part of the second phase of nationalization, through which the state in 1948 introduced new economic relations in almost all non-agricultural sectors; this measure had not only economic but also political motives. The Ig Metal Industry, which the authorities of the time regarded as an enterprise of district-level importance, gradually expanded from modest beginnings and by the end of the period under review began producing a wide range of products. It became the largest employer in the locality, but its significance extended beyond economic development, as it also played an active role in other areas of the community's social life.

Keywords: socialism, nationalization, rural areas, economic development, industrialization, Ig Metal Industry, 1948–1990.

UVOD

Po zaključenem procesu izgradnje nove ljudske oblasti, ki ga označuje sprejem jugoslovanske ustave na začetku leta 1946, se je partijsko vodstvo lahko posvetilo tudi gospodarski politiki in obnovi države. Petletni načrt za razvoj narodnega gospodarstva, ki se je zgledoval po sovjetskem, je bil sprejet aprila 1947. Določal je splošne okvire razvoja in naloge podjetij splošnega državnega pomena. Na njegovi podlagi je bil julija istega leta sprejet še republiški petletni načrt, ki je urejal razvoj industrije republiškega pomena. Gospodarski razvoj je slonel na izgradnji težke industrije in elektrifikacije; med prednostnimi nalogami sta bila še povečanje kmetijske proizvodnje in razvoj zadružništva.¹

Podeželje pa v smernice petletnega načrta ni bilo vključeno le s kmetijsko proizvodnjo ampak tudi z razvojem krajevnega gospodarstva ter pri mobilizacije delovne sile za velike projekte prve petletke.² Krajevna podjetja naj bi postala gonilna sila pri razvoju podeželja; krajevnim ljudskim odborom naj bi namreč prispevala sredstva za obnovo in razvoj, ki jih država ni zmoгла zagotoviti. *»Treba je ogromno denarja, ki ga rabi država danes za uresničenje občedržavnega plana in nam zato ne more veliko primakniti. Kako bomo potem prišli do dohodkov, da bomo lahko dvignili naše vasi in kraje iz zaostalosti?«*

¹ Prinčič, Sovjetizacija slovenske industrije v letih 1945–1950, str. 122–124; Prinčič, Načela gospodarske politike v prvi petletki, str. 881–883.

² ZAL, SI_ZAL_LJU/0031/9, t. e. 14, a. e. 17, Zapisnik konference KLO Ig, Iška vas, Matena, Pijava Gorica, Želimlje, Tomišelj, Golo in Rakitna, 26. 6. 1947, str. 1.

so se leta 1948 spraševali v *Kmečkem glasu*.³ Odgovor je bil na dlani: »*Lahko rečemo, da bodo pri tem nosila glavno breme prav krajevna podjetja.*«⁴

Nova oblast je na podlagi razlaščenega premoženja začela oblikovati nove gospodarske osnove. Nacionalizacija je bila kot eden od povojnih razlastitvenih ukrepov neposredno povezana z izgradnjo novega družbenega in gospodarskega sistema. Potekala je v treh fazah. Prvi dve sta se nanašali na zasebna gospodarska podjetja in sta potekali v letih 1946 in 1948. Tretja je nekoliko kasneje, leta 1958, zajela še najemne zgradbe in gradbena zemljišča. Če so bila v prvi fazi nacionalizacije podržavljena vsa tista zasebna gospodarska podjetja, ki so bila razglašena za podjetja zveznega ali republiškega pomena, je druga faza zajela vsa preostala zasebna gospodarska podjetja. Izvedena je bila zelo temeljito, saj je zajela tudi tiste obrtne delavnice, ki so zaposlovale malo delavcev.⁵ Z drugo nacionalizacijo, ki je potekala aprila in maja 1948, je država vzpostavila nove gospodarske odnose v skoraj vseh neagrarnih panogah. Ukrep je imel tako gospodarsko kot politično ozadje. Z njim je Jugoslavija zaradi težav pri uresničevanju petletnega plana skušala mobilizirati nova sredstva in hkrati v napetih odnosih s Sovjetsko zvezo dokazovala svojo pravovernost.⁶

Podjetje, ki si ga bomo ogledali v nadaljevanju, je bilo eno od takih, ki je nastalo na osnovi premoženja, razlaščenega z drugo nacionalizacijo. Ni bilo zgolj krajevno podjetje ampak podjetje okrajnega pomena, kar pomeni, da je njegovo ustanovitev in razvoj nadzoroval Okraj Ljubljana okolica.

DRUGA FAZA NACIONALIZACIJE NA IGU

Ig kot podeželski kraj prve faze nacionalizacije ni občutil, druga faza pa je zajela dve obrtni podjetji, ključavničarsko delavnico Cirila Podržaja in opekarno v Dragi pri Igu.⁷ Naselje, ki leži ob južnem robu Ljubljanskega barja, je od središča glavnega mesta oddaljeno le dobrih deset kilometrov. S svojo lego predstavlja naravni center za vasi izpod vznožja Krima in vasi hribovitega zaledja Mokreca. Do druge svetovne vojne je ohranjalo pretežno vaški značaj z nekaj obrtnimi delavnicami. Njegov gospodarski razvoj je bil počasen. Glavni vir dohodka Ižancev je izhajal iz kmetijske dejavnosti z izrabo gozda; obrt je bila slabše razvita. Največji obrtnik je bil ključavničar Ciril Podržaj, ki je

³ *Kmečki glas*, 1. 1. 1948, str. 12, Zakaj krajevna gospodarstva?.

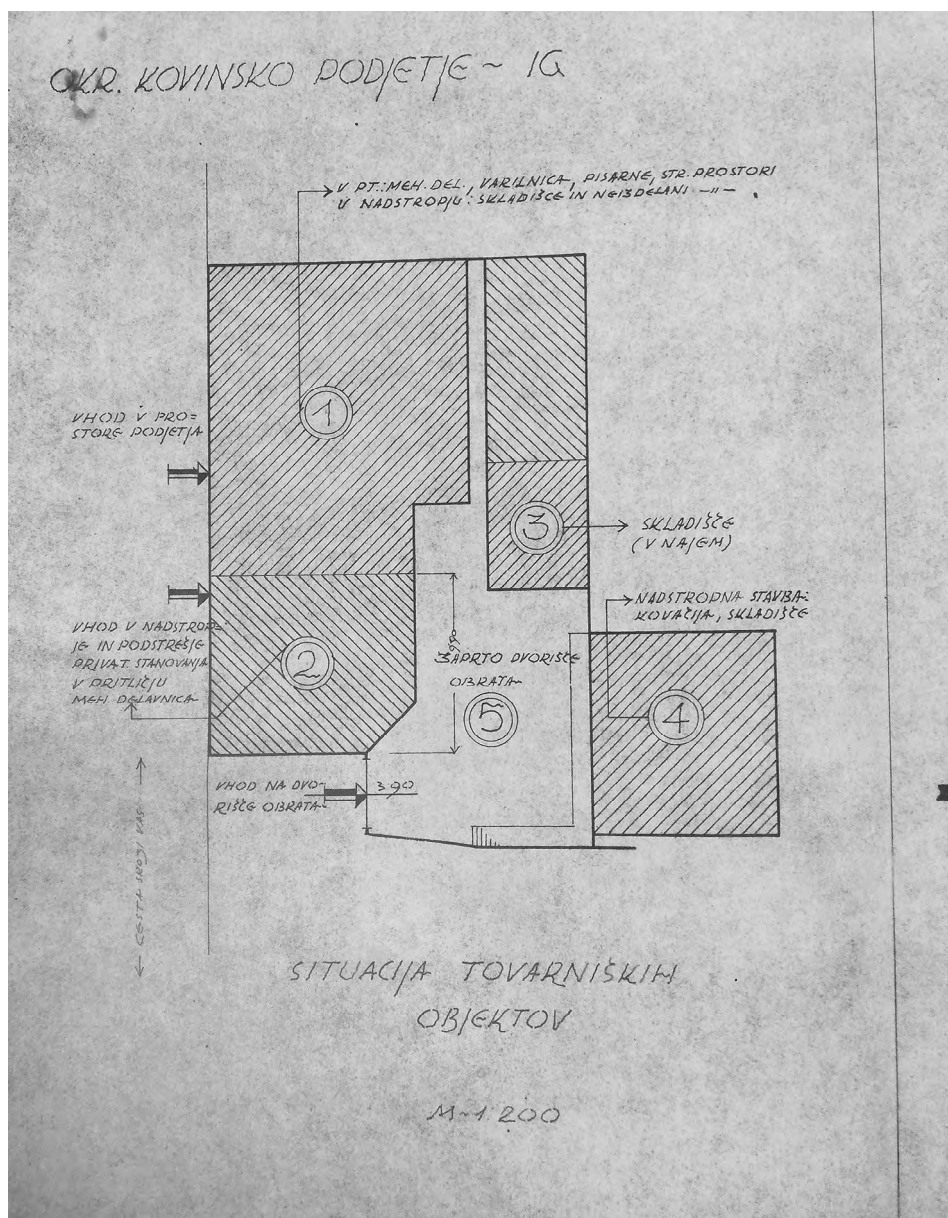
⁴ Prav tam.

⁵ Mikola, *Rdeče nasilje*, str. 224–227; Žontar, Povojni prisilni odvzemi zasebnega premoženja, str. 8–9.

⁶ Prinčič, *Podržavljanje gospodarstva*, str. 876–877.

⁷ Piškurič, *Na robu Ljubljanskega barja*, str. 75–77.

izdeloval štedilnike, peči, izdelke za kmetijstvo, ograje in kovinsko pohištvo, in jih prodajal tudi na širšem trgu.⁸

Slika 1: Načrt prostorov Okrajne kovinske industrije Ig neposredno po nacionalizaciji (hrani: ZAL, SI_ZAL_LJU/0031/1, t. e. 135, a. e. 186).

⁸ Gestrin, *Svet pod Krimom*, str. 66–70; Orožen Adamič in dr., *Ig*, str. 101; *Krajevni leksikon Dravske banovine*, str. 347.

Njegova obrtna delavnica je bila nacionalizirana 28. aprila 1948. Podržaju pa so pri tem odvzeli dve poslopji s pripadajočim zemljiščem ter več strojev in orodje za opravljanje obrti. Poslopji sta ležali v centru Iga, nasproti župnijske cerkve. Šlo je za enonadstropno stanovanjsko hišo z delavnico v pritličju in poslopje na dvorišču, ki ga je Podržaj uporabljal za delavnico in skladišče. Nacionalizirana posest z nepremičninami in inventarjem je bila 19. maja 1948 izročena v upravljanje Okrajnega ljudskega odbora (OLO) Ljubljana okolica, ki je na njeni osnovi v naslednjem mesecu ustanovil novo podjetje z imenom Okrajno kovinsko podjetje Ig. OLO Ljubljana okolica je podjetju nacionalizirano posest dodelil v osnovna sredstva. Poleg tega je dobilo še nedograjeno stavbo nekdanje Kmetijske hranilnice in posojilnice Ig.⁹

Zanimivo je, da Podržaja ni bremenila medvojna aktivnost. Nasprotno, neposredno po koncu druge svetovne vojne je bil aktiven v družbenem življenju Iga. Do leta 1948 je vodil Krajevni kino Ig, ki je uporabljal njegovo opremo za projiciranje filmov. Bil je predsednik nadzornega odbora Naproze Ig, upravnik članov zadruga Železopromet, tajnik krajevnega gasilskega društva, predsednik gradnje zadružnega doma ter predsednik medzadružnega odbora obnovitvenih zadrug Ig, Golo in Iška vas.¹⁰ Po nacionalizaciji pa je oblast na Podržaja, tako kot na mnoge druge razlaščene podjetnike, gledala z nezaupanjem in ga imela pod budnim nadzorom.¹¹ Podržaj je v novem podjetju sprva ostal obratovodja, nato pa se je zaposlil drugje. Osemčlanska družina s šestimi otroki je še naprej živela v stanovanjskem delu hiše. Podržaj je leta 1951 sicer prosil za razveljavitev dela odločbe, s katero mu je bila odvzeta stanovanjska hiša, a mu ni bilo ugodeno. V obrazložitvi je navedel, da stanovanjski del hiše prvotno ni bil nacionaliziran, ampak je Okrajna kovinska industrija Ig prostore pridobila naknadno.¹² Občinski organi so o njem sredi petdesetih let prejšnjega stoletja še vedno pisali, da naj bi imel skrajno slab odnos do oblasti in do bivšega podjetja, da preko delavcev dela proti vodstvu podjetja, da ne želi sodelovati z občinskim ljudskim odborom in da se ne odziva na njihova vabila.¹³ Nekaj let kasneje so se strasti vendarle umirile in Podržaj se

⁹ ZAL, SI_ZAL_LJU/0031/7, t. e. 9, a. e. 231, Odločba o ustanovitvi okrajnega gospodarskega podjetja, 8. 6. 1948; Popis in cenitev, str. 1–8; Kupoprodajna pogodba, 20. 7. 1948; SI_ZAL_LJU/0031/9, t. e. 28, a. e. 40, Gospodarska analiza Okrajne kovinske industrije Ig pri Ljubljani, str. 1; *Kovinska industrija Ig, 40 let*, str. 1.

¹⁰ ZAL, SI_ZAL_LJU/0031/1, t. e. 135, a. e. 186, Prepis dopisa Podržaj Cirila na Predsedstvo vlade LR Slovenije, 23. 6. 1951.

¹¹ Prim. Mikola, *Rdeče nasilje*, str. 230.

¹² ZAL, SI_ZAL_LJU/0031/9, t. e. 28, a. e. 40, Gospodarska analiza Okrajne kovinske industrije Ig pri Ljubljani, str. 2; SI_ZAL_LJU/0031/1, t. e. 135, a. e. 186, Prepis dopisa Podržaj Cirila na Predsedstvo vlade LR Slovenije, 23. 6. 1951; Dopis S-nac. 46/29–50 (Podržaj Ciril, Ig), 15. 8. 1951.

¹³ ZAL, SI_ZAL_LJU/0031/1, t. e. 135, a. e. 186, Podržaj Ciril Ig, informacije, 28. 5. 1954.

v šestdesetih letih prejšnjega stoletja znova omenja kot spoštovan predsednik Krajevne skupnosti Ig.¹⁴

V nadaljevanju si bomo ogledali postopen razvoj te nacionalizirane delavnice, od skromnih začetkov do podjetja, ki je postalo pomemben delodajalec za Ig in njegovo zaledje.

PORODNE TEŽAVE OKRAJNE KOVINSKE INDUSTRIJE IG

Prvi upravnik Okrajnega kovinskega podjetja Ig je postal Janez Grmek; leta 1949 ga je nasledil Jože Zupančič.¹⁵ Podjetje, ki se je decembra tega leta preimenovalo v Okrajna kovinska industrija Ig,¹⁶ je do leta 1951 napredovalo z majhnimi koraki. Njegov strojni park je bil zastarel in iztrošen, prostori pa pretesni za vse dejavnosti, ki si jih je zadalo podjetje. Zato je leta 1949 začelo adaptirati sosednjo stavbo kmečke hranilnice in poleg nje graditi leseno lopo za skladišče.¹⁷ Omenjene adaptacije so potekale počasi; pri delih in popravilu strojev so morali sodelovati tudi delavci. Podjetje se je v letu 1951 preusmerilo v izdelavo manjših izdelkov, za katere je bilo več povpraševanja. Kot eno od večjih težav je izpostavljalo slabo storilnost in nedisciplino delavcev. Največ izostankov je bilo v mesecu juniju, ko je bilo največ kmečkih opravil.¹⁸ Prav tako je imelo težave z nakupom materiala, ki ga je primanjkovalo, in visokimi cenami v prosti prodaji. Zato je po eni strani prekomerno kopičilo zaloge, po drugi pa polizdelke, ki jih ni moglo dokončati.¹⁹

Z razvojem podjetja in njegove dejavnosti se je postopoma povečevalo tudi število zaposlenih. Takoj po nacionalizaciji je zaposlovalo le tri kvalificirane delavce in tri vajence; do konca leta 1948 je število zaposlenih naraslo na 12, leta 1951 na pa na 37.²⁰ Avgusta 1950 je bil izvoljen prvi delavski svet, ki so

¹⁴ ZAL, SI_ZAL_LJU/0460, t. e. 1, a. e. 1, Šolska kronika državne ljudske šole na Igu, str. 94, 104.

¹⁵ ZAL, SI_ZAL_LJU/0031/7, t. e. 9, a. e. 231, Odločba o ustanovitvi okrajnega gospodarskega podjetja, 8. 6. 1948; Dekret o nastavitvi v državni službi, 26. 1. 1949.

¹⁶ ZAL, SI_ZAL_LJU/0031/7, t. e. 9, a. e. 231, Odločba, 9. 12. 1949.

¹⁷ ZAL, SI_ZAL_LJU/0031/4, t. e. 32, a. e. 484, Gospodarska analiza Okrajne kovinske industrije Ig pri Ljubljani, str. 1; *Kovinska industrija Ig, 40 let*, str. 1.

¹⁸ ZAL, SI_ZAL_LJU/0031/4, t. e. 32, a. e. 480, Zapisnik 8. rednega zasedanja delavskega sveta, 25. 4. 1953, str. 1; Poročilo o poslovanju podjetja za l. 1952, str. 2–3; t. e. 32, a. e. 482, Poročilo o poslovanju, 15. 3. 1952, str. 1; t. e. 32, a. e. 484, Gospodarska analiza Okrajne kovinske industrije Ig pri Ljubljani, str. 3.

¹⁹ ZAL, SI_ZAL_LJU/0031/4, t. e. 32, a. e. 482, Poročilo o poslovanju, 15. 3. 1952, str. 1–2.

²⁰ ZAL, SI_ZAL_LJU/0031/4, t. e. 32, a. e. 484, Gospodarska analiza Okrajne kovinske industrije Ig pri Ljubljani, str. 3.

ga sestavljali zaposleni.²¹ V okviru podjetja je prav tako delovala sindikalna podružnica.²²

Slika 2: Delavci Okrajne kovinske industrije Ig leta 1952 pri delu
(foto: Vlastja Simončič, hrani: MNSZS).

Čeprav je podjetje v imenu nosilo besedo industrija, so delavci dejansko izdelovali izdelke »v neprimernih prostorih in brez ustrezne opreme in orodja, na popolnoma obrtniški način«.²³ To nakazuje tudi podatek, da je bilo kar 70 odstotkov njihovega dela ročnega in le 30 odstotkov strojnega.²⁴

Leta 1952 je podjetje še nekoliko razširilo nabor izdelkov; izdelovalo je brzoparilnike, elevatorje za seno in slamo, električne ograje za pašo živine, ročne gnojnične črpalke in elevatorje za mline.²⁵ Tega leta je partijska revizijska komisija Okrajnega komiteja Komunistične partije Slovenije (OK KPS) Ljubljana okolica izvedla politično in gospodarsko analizo ižanskega območja ter svojo oceno podala tudi o stanju v Okrajni kovinski industriji Ig. V podjetju, ki je zaposlovalo 38 delavcev in uslužbencev, od tega devet

²¹ *Kovinska industrija Ig, 40 let*, str. 1.

²² ZAL, SI_ZAL_LJU/0031/4, t. e. 32, a. e. 480, Zapisnik 8. rednega zasedanja delavskega sveta, 25. 4. 1953, str. 2.

²³ *Kovinska industrija Ig, 40 let*, str. 1.

²⁴ ZAL, SI_ZAL_LJU/0031/9, t. e. 28, a. e. 40, Politična analiza Okrajne kovinske industrije na Igu, str. 3.

²⁵ ZAL, SI_ZAL_LJU/0031/5, t. e. 228, a. e. 023-3, Urgenca za ureditev osnovnih sredstev; *Kovinska industrija Ig, 40 let*, str. 1.

vajencev, naj bi se delovna disciplina sicer izboljšala, a so še vedno beležili veliko izostankov. Dva delavca sta bila zaradi tega tudi odpuščena.²⁶ Toda podjetje po mnenju revizijske komisije ni dosegalo proizvodnega plana, deloma zaradi preobremenjenosti z adaptacijo stavb ter zaradi slabe in iztrošene strojne opreme, deloma pa zaradi nizke kvalificiranosti delavcev in nediscipline nekaterih delavcev.²⁷ Revizijska komisija je tudi v političnem pogledu stanje v podjetju ocenila kot *»nezadovoljivo, kar izhaja iz dejstva, da je večina delavcev polproletarcev«*.²⁸ Glavna krivca za nedisciplino delavcev je videla v nekdanjem predsedniku delavskega sveta in v Podržaju, ki mu je očitala, da vzdržuje stike z delavci, *»razširja govorice, da bo dobil podjetje vrnjeno, češ da je ukradeno«*²⁹ in nasprotuje družbeni ureditvi. Zato je menila, da bi ga bilo treba izseliti iz prostorov podjetja.³⁰ Ocen političnega stanja v podjetju prav tako ni bilo v prid, da je 45 odstotkov zaposlenih stalno obiskovalo verske obrede, pri čemer je revizijska komisija zapisala, da *»posebno eksponiranih primerov verske agitacije«* ni bilo zaznati.³¹

Podjetje se je v petdesetih letih prejšnjega stoletja nenehno ukvarjalo s poslovnimi težavami. Proizvodnja je trpela zaradi pomanjkanja surovin; podjetje je imelo težave zlasti z nakupom profilnega železa in tudi s preobremenjenostjo pocinkovalnice Tovarne emajlirane posode Celje, kjer je cinkalo dele brzoparilnikov in elevatorjev.³² Okrajna kovinska industrija Ig zato kljub povečanemu povpraševanju za brzoparilnike, ki je bilo posledica ugodnih državnih subvencij leta 1953, ni zmogla povečati proizvodnje. V tem času so bili brzoparilniki najpomembnejši izdelek podjetja in poleg tega še elevatorji za seno in slamo. V tem času je začelo izdelovati še električne ograje, a jih zaradi težav pri nakupu surovin ni zmoglo proizvajati v večji količini. Zaradi omejitev strojnega parka, ki je bil zastarel in vezan na izdelke iz pločevine, možnosti za širitev asortimenta ni bilo. Kot dodatno dejavnost je Okrajna kovinska industrija Ig opravljala različne storitve, popravilo orodja in strojev, večinoma za prebivalce bližnje okolice. Sicer pa je svoje izdelke prodajala večjim trgovskim podjetjem po Sloveniji in imela pogodbo za dobavo na Hrvaško in v Vojvodino. Večje naročilo je bila oprema vinske kleti podjetja Vino

²⁶ ZAL, SI_ZAL_LJU/0031/9, t. e. 28, a. e. 40, Politčna analiza Okrajne kovinske industrije na Igu, str. 3.

²⁷ Prav tam, str. 4.

²⁸ Prav tam.

²⁹ Prav tam, str. 4.

³⁰ Prav tam, str. 4, 5.

³¹ Prav tam, str. 5.

³² ZAL, SI_ZAL_LJU/0031/4, t. e. 32, a. e. 480, Poslovno poročilo za leto 1953, str. 3–4.

v Kopru in izdelava turboventilatorjev za mlinska podjetja ter elevatorjev za žagovino in plutovino.³³

Slika 3: Izdelki Okrajne kovinske industrije Ig, brzoparilniki in elevatorji za seno, 1952 (foto: Vlastja Simončič, hrani: MNSZS).

Podjetju je nenehno primanjkovalo obratnih sredstev. Delovni kolektiv se je moral leta 1953 odpovedati presežku plačnega fonda, da je podjetje lahko prenovilo delavnice na Igu, zgradilo novo skladišče ter kupilo stružnico in tovorni avto.³⁴

Konec leta 1952 je morala Okrajna kovinska industrija Ig po odloku OLO Ljubljana okolica v upravljanje prevzeti še obrat v Šentvidu pri Stični, kar se je izkazalo za težavo in ne poslovno priložnost.³⁵ Obrat v Šentvidu je za matično podjetje izdeloval vgradne štedilnike in ročne gnojnične črpalke ter opravljal manjše storitve za bližnjo okolico. Od združitve je posloval z izgubo, pri čemer so kot glavne dejavnike za slabše rezultate izpostavili slab strojni park, nizko storilnost delavcev in pomanjkanje kvalificiranih delavcev. Poleg tega so delo obrata ovirali oddaljenost od uprave podjetja, pomanjkanje materiala in veliki transportni stroški. Zato je vodstvo Okrajne kovinske industrije Ig

³³ Prav tam, str. 1–4; ZAL, SI_ZAL_LJU/0031/4, t. e. 32, a. e. 480, Zapisnik 8. rednega zasedanja delavskega sveta, 25. 4. 1953, str. 3.

³⁴ ZAL, SI_ZAL_LJU/0031/4, t. e. 32, a. e. 483, Zapisnik zasedanja delavskega sveta, 22. 3. 1954; t. e. 32, a. e. 480, Poslovno poročilo za leto 1953, str. 5.

³⁵ ZAL, SI_ZAL_LJU/0031/4, t. e. 32, a. e. 480, 1952 Zapisnik 8. rednega zasedanja delavskega sveta, 25. 4. 1953, str. 1; Poročilo o poslovanju podjetja za l. 1952, str. 3.

že leta 1953 predlagalo, naj se obrat raje združi s katerim od podjetij v njegovi bližnji okolici.³⁶

Proizvodnja na Igu je potekala v dveh izmenah; večina delavcev je bila domačinov. Podjetje se je pritoževalo nad pomanjkanjem kvalificirane delovne sile v lokalnem okolju, kar naj bi vplivalo na slabšo storilnost. Za delovno silo, ki je prihajala od drugod, pa niso mogli zagotoviti prehrane in stanovanj. Rešitev je podjetje videlo v posodobitvi strojnega parka, ki bi omogočal serijsko proizvodnjo. Tako bi lahko zaposlovali tudi polkvalificirano in nekvalificirano delovno silo, ki je bilo v lokalnem okolju dovolj. A vseeno je podjetje storilnost na Igu imelo za boljšo kot v šentviškem obratu.³⁷

Slika 4: Gospodarska karta Okraja Ljubljana okolica iz leta 1953; na Igu je med drugim znak za kovinsko industrijo (avtor: Vilko Kos, vir: Župančič, *Okraj Ljubljana okolica*, ovitek).

Za prehrano delavcev je v okviru podjetja krajši čas sicer delovala Delavsko uslužbenska restavracija (DUR),³⁸ ki je bila organizirana kot samostojno podjetje. Omenja se med letoma 1952 in 1954. O njenem delovanju je ohranjenih malo podatkov, a očitno ni bila pretirano uspešna, saj jo je upravni odbor

³⁶ ZAL, SI_ZAL_LJU/0031/4, t. e. 32, a. e. 483, Poslovno poročilo za leto 1953, str. 2.

³⁷ Prav tam, str. 3.

³⁸ ZAL, SI_ZAL_LJU/0031/4, t. e. 32, a. e. 480, Zapisnik 8. rednega zasedanja delavskega sveta, 25. 4. 1953, str. 2.

sklenil ukiniti že leta 1952, kar je nato začasno preprečil delavski svet.³⁹ A težave v poslovanju DUR-a so se nadaljevale. Leta 1953 je imel med 25 in 40 abonentov; pijačo je točil tudi zunanjim gostom.⁴⁰ Vse njegove posle je vodila Kovinska industrija Ig.⁴¹ V najemu je imel poslovne prostore nekdanjega gostilničarja Franca Gerbca. Zaradi slabega poslovanja in zmanjšanja potreb je bil nato leta 1954 dokončno ukinjen.⁴² Njegova osnovna sredstva so bila brezplačno prenesena na Krajevno gostinsko podjetje Ig. Pijača, hrana in drobní inventar pa so bili proti plačilu oddani Gostišču Gerbec, ki je začelo obratovati v okviru krajevnega gostinskega podjetja.⁴³

Direktor Kovinske industrije Ig (KIG), kakor se je po novem imenovalo podjetje, je septembra 1953 postal Jože Ravber. Leta 1954 ga je za krajši čas nasledil dotedanji komercialni vodja Jože Nered, ob koncu leta pa je bil za direktorja imenovan Zlatko Krulej. Tega leta je bilo v podjetju povprečno zaposlenih 56 delavcev in uslužbencev ter devet vajencev.⁴⁴

Konec marca 1954 je bil ukinjen tudi obrat v Šentvidu, stroji in material pa prepeljani na Ig.⁴⁵ Kovinska industrija Ig je tega leta kupila še stroje iz likvidiranega podjetja Oljarna Ljubljana; za demontažo in ponovno montažo so poskrbeli delavci sami. Ti stroji so podjetju končno omogočili razširitev proizvodnje na nove izdelke; začelo je z izdelavo pločevinaste embalaže. Nakup strojev je omogočilo dolgoročno investicijsko posojilo OLO Ljubljana okolica; z njim je podjetje dokončno odplačalo tudi tovarni avto. Istega leta je zgradilo še garažo in dokončalo skladišče.⁴⁶ Še vedno pa je njegovo proizvodnjo oviralo pomanjkanje surovin, zaradi česar ni delalo s polno zmogljivostjo. Težave je imelo zlasti pri proizvodnji kovinske embalaže; nadaljevale so se tudi težave s cinkanjem, zaradi česar je podjetje želelo urediti pocinkovalnico na Igu. Na prodajo kmetijskih strojev pa sta vplivala zmanjšanje subvencij in slabša kakovost nekaterih izdelkov.⁴⁷

³⁹ ZAL, SI_ZAL_LJU/0031/4, t. e. 32, a. e. 480, Poročilo o poslovanju DUR-a za leto 1952.

⁴⁰ ZAL, SI_ZAL_LJU/0031/4, t. e. 32, a. e. 481, Zapisnik, 26. 3. 1954; Poslovno poročilo o poslovanju DUR-a Kovinske industrije Ig v letu 1953.

⁴¹ ZAL, SI_ZAL_LJU/0031/4, t. e. 32, a. e. 481, Zapisnik, 26. 3. 1954.

⁴² ZAL, SI_ZAL_LJU/0031/4, t. e. 32, a. e. 481, Poslovno poročilo o poslovanju DUR-a Kovinske industrije Ig v letu 1953.

⁴³ ZAL, SI_ZAL_LJU 31/4, t. e. 8, a. e. 117, Zaključni račun za leto 1954 Kovinska industrija Ig pri Ljubljani, Proizvodnja in problemi v proizvodnji, str. 2.

⁴⁴ ZAL, SI_ZAL_LJU/0031/4, t. e. 8, a. e. 117, Proizvodnja in problemi v proizvodnji, str. 1.

⁴⁵ ZAL, SI_ZAL_LJU/0031/4, t. e. 8, a. e. 117, Poročilo o izrednem inšpekcijskem pregledu, str. 1.

⁴⁶ Prav tam, str. 5; ZAL, SI_ZAL_LJU/0031/4, t. e. 8, a. e. 117, Proizvodnja in problemi v proizvodnji, str. 1; *Kovinska industrija Ig, 40 let*, str. 2; *Naša komuna*, 1. 1. 1962, str. 7, Pri Kovinski industriji Ig vedno bolje.

⁴⁷ ZAL, SI_ZAL_LJU/0031/4, t. e. 8, a. e. 117, Proizvodnja in problemi v proizvodnji, str. 1–2.

Kljub reorganizaciji in širitvi dejavnosti na proizvodnjo embalaže se je Kovinska industrija Ig še naprej srečevala s poslovnimi težavami. Začetne neuspehe v novi proizvodni dejavnosti je podjetje pripisalo starim strojem za izdelavo embalaže; prav tako so se morali delavci priučiti novemu načinu dela.⁴⁸ Prodaja brzoparilnikov se je skoraj ustavila in podjetje se je od leta 1956 čedalje bolj usmerjalo v izdelovanje pločevinaste embalaže.⁴⁹ Postopoma se je začelo širiti. Leta 1958 je kupilo prvi službeni avto, leta 1959 prvi avtomatski stroj za zapiranje sodov. Konec leta 1958, ko je Lesno industrijsko podjetje (LIP) Ljubljana na Igu ukinilo obrat žage, pa je Kovinska industrija Ig dobila še zemljišče in vsa osnovna sredstva ukinjenega obrata. Že v naslednjem letu je v opuščeno stavbo ukinjene žage namestila oddelek težke embalaže.⁵⁰

A podjetje je v tem času zašlo tudi v finančne težave, ki naj bi bile posledica notranjih trenj in slabe discipline, slabega finančnega poslovanja in nižanja proizvodnje. Zato je moralo leta 1959 zamenjati direktorja in nekaj članov delavskega sveta.⁵¹ Podjetje je krivdo za slabše rezultate iskalo še v težavah z dobavo električne energije in tudi v izčrpani delovni sili, *»to pa zato, ker tudi doma delajo, dočim v službi pa ne zmorejo,«* je pojasnil novi direktor Srečko Žerjav iz Nove vasi pri Rakeku, ki so ga opisali kot politično zelo aktivnega.⁵²

Delovne razmere so bile skromne, delo pa *»težko in umazano«*.⁵³ Delavci so v želji po boljšem življenju marsikaj potrpele, med njimi so se spletale tudi nove vezi: *»V odprte delavnice je pozimi nanašalo sneg in voda za preizkus sodov je v kadeh sproti zmrzovala. Ni bilo delovnih oblek, čevljev in rokavic. Roke so bile izdelane, porezane in pomodrele od mraza. V tretji izmeni so se oči zapirale kar same od sebe. Marsikdo je malico, ki jo je sestavljal kos kruha in 'zorc' pojedel naskrivaj, ker ga je bilo sram pred sodelavci. Vendar je vse to ozarjala mladost, velika želja, da bi delo obdržali in hrepenenje po boljšem in lepšem. Lajšalo ga je tovarništvo, smeh in prešernost, skrite in manj skrite ljubezni in celo kakšna solza mladostnih težav. Smo že kdaj prešteli 'kovinske' zakone? In tako ostajajo na te čase v glavnem lepi spomini – celo na sode, ki zamrznjeni niso puščali, do Reke pa so se odtajali in je mojster zmerjal, da se je kresalo, dekleta so pa jokala. Pa spomini na kavo (ne pravo), ki se je grela v mil-*

⁴⁸ *Naša komuna*, 1. 1. 1962, str. 7, Pri Kovinski industriji Ig vedno bolje.

⁴⁹ ZAL, SI_ZAL_LJU/0078, t. e. 5, a. e. 33, Poročilo s področja gospodarstva, kmetijstva in gozdarstva, komunale, gradbeništva in stanovanjskih zadev, str. 1.

⁵⁰ *Kovinska industrija Ig, 40 let*, str. 3–6; ARS, SI AS 1129, t. e. 7, a. e. 338, Dopis št. 3243/1–59, 17. 11. 1958; Problematika ukinitve lesnopredelovalnega obrata Ig v sklopu lesnoindustrijskega podjetja LIP Ljubljana.

⁵¹ *Naša komuna*, 1. 1. 1962, str. 7, Pri Kovinski industriji Ig vedno bolje.

⁵² ZAL, SI_ZAL_LJU/0694, t. e. 1, a. e. 2, Zapisnik razširjene seje Občinskega komiteja ZKS Ljubljana - Rudnik, 21. 9. 1959, str. 1; t. e. 1, a. e. 7, Podatki o direktorjih, 4. 2. 1961.

⁵³ *Kovinska industrija Ig, 40 let*, str. 4.

nici za preizkus sodov in se je steklenica prekucnila, lastnik pa ob pitju spuščal mehurčke: 'madona, kakšen kofe mi je danes skuhal'. Res je bilo lepo – celo 'mučilnik' v oddelku TE, ki je človeku izsesaval moči in bi nanj najraje pozabil – in tudi udarniško delo ob sobotah popoldne in ob nedeljah za 'Boljši jutri'.⁵⁴

ŠIRITEV PODJETJA IN NOVI IZDELKI

Kovinska industrije Ig je šestdeseta leta prejšnjega stoletja začela še dokaj skromno, sredi desetletja pa se začne postopna a vztrajna širitev proizvodnje.

Podjetje je leta 1960 zgradilo lakirnico in program izdelkov razširilo na izdelovanje sodov in hobokov za potrebe kemične in prehranske industrije, še vedno pa je izdelovalo tudi električne pastirje, gnojnične črpalke, vakuumske rezervoarje in nekatere manjše izdelke (lopatke za premog, smetišnice, ključke za konzerve).⁵⁵ Čeprav se je trudilo izboljšati strojno opremo, je modernizacija potekala počasi. Podjetju je primanjkovalo lastnih sredstev za širitev proizvodnje, zato je bilo odvisno od državne pomoči. Omejitve za širitev proizvodnih zmogljivosti so ostajale podobne kot v preteklem desetletju: omejitve pri uvozu surovin, neugodne razmere na domačem trgu, slaba mehanizacija in struktura delovne sile ter majhni obratni prostori.⁵⁶ Možnosti za izgradnjo načrtovane pocinkovalnice, ki naj bi bila ob delavnicah v centru naselja, so bile slabe. Podjetje je sicer zaprosilo za gradbeno dovoljenje, a ni predvidelo čiščenja odpadnih vod.⁵⁷ Poleg tega je navajalo še težave s transportom zaradi oddaljenost od železniške proge, ki je bila na Škofljici. Zaradi omenjenih dejavnikov ni več videlo prihodnosti v proizvodnji težke embalaže, ampak je v želji po izboljšanju poslovanja iskalo nove priložnosti, zlasti v izdelavi manjših artiklov. Leta 1960 se je s sekretariatom za notranje zadeve uspešno dogovorilo, da bo prevzelo izdelavo registrskih tablic.⁵⁸

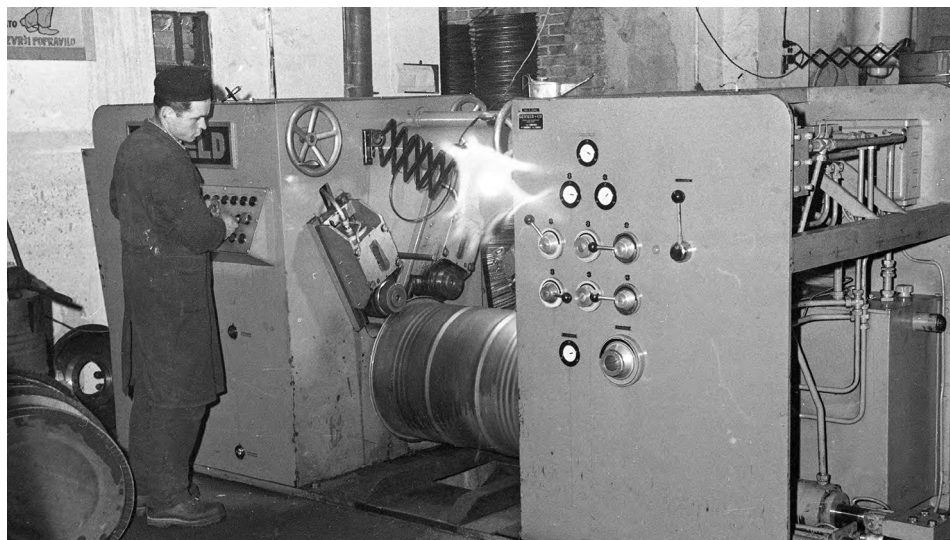
⁵⁴ Prav tam, str. 4–5.

⁵⁵ *Kovinska industrija Ig, 40 let*, str. 3; ZAL, SI_ZAL_LJU/0080/1, t. e. 4, a. e. 7, Zapisnik 25. ločene seje občinskega zbora in zbora proizvajalcev, 15. 2. 1962, Poročilo o delu sveta za industrijo ObLO Ljubljana – Vič – Rudnik za razdobje od njegove izvolitve do danes, str. 3.

⁵⁶ ZAL, SI_ZAL_LJU/0694, t. e. 2, a. e. 12, Zapisnik z letne konference organizacije ZK v Kovinski industriji na Igu, 24. 10. 1960, str. 2; *Nša komuna*, 1. 1. 1962, str. 7, Pri Kovinski industriji Ig vedno bolje.

⁵⁷ ZAL, SI_ZAL_LJU/0694, t. e. 2, a. e. 12, Zapisnik partijskega sestanka ZK Kovinske industrije Ig, 9. 12. 1960, str. 2; SI_ZAL_LJU/0080/2, t. e. 73, a. e. 119, Odločba št. 07/4-EA-34/2–61, 25. 10. 1961, str. 1–2.

⁵⁸ ZAL, SI_ZAL_LJU/0694, t. e. 2, a. e. 12, Zapisnik z letne konference organizacije ZK v Kovinski industriji na Igu, 24. 10. 1960, str. 2; Zapisnik partijskega sestanka ZK Kovinske industrije Ig, 9. 12. 1960, str. 2.

Slika 5: Delavec Kovinske industrije Ig izdeluje sode
(foto: Svetozar Busić, hrani: MNSZS).

Osnovni izdelek podjetja je sicer še nekaj časa ostajala kovinska embalaža, s katero je uspelo prodreti na širši jugoslovanski trg. Iskalo pa je tudi možnosti za izvoz, s čimer je upalo na izboljšanje svojega poslovnega uspeha.⁵⁹ Možnost preusmeritve v izvoz je prav tako zaznala Občina Ljubljana Vič – Rudnik, kar je podjetju prineslo podporo občinskega ljudskega odbora ter prednost pri hitrem reševanju vlog in pri dajanju posojil za investicije.⁶⁰ Glavno serijsko proizvodnjo so tako predstavljali sodi in druge kovinske posode za prehrambno in kemično industrijo. Podjetje je še vedno proizvajalo nekatere stroje za kmetijstvo in gospodinjstva, a postopoma se je začelo preusmerjati na proizvodnjo srednje in lahke embalaže ter kovinske galanterije. Večje težave v proizvodnji in koriščenju mehanizacije mu je pri tem povzročalo prešibko električno omrežje.⁶¹

⁵⁹ *Naša komuna*, 1. 1. 1962, str. 7, Pri Kovinski industriji Ig vedno bolje.

⁶⁰ ZAL, SI_ZAL_LJU/0080/1, t. e. 4, a. e. 7, Zapisnik 25. ločene seje občinskega zbora in zbora proizvajalcev, 15. 2. 1962, Poročilo o delu sveta za industrijo ObLO Ljubljana – Vič – Rudnik za razdobje od njegove izvolitve do danes, str. 3–10.

⁶¹ ZAL, SI_ZAL_LJU/0694, 1, a. e. 3, Poročilo na združitvenem plenumu ZK občine Ljubljana Vič in Rudnik, 23. 1. 1961, str. 2; t. e. 1, a. e. 7, Podatki o direktorjih, 4. 2. 1961; SI_ZAL_LJU/0080/1, t. e. 4, a. e. 7, Zapisnik 25. ločene seje občinskega zbora in zbora proizvajalcev, 15. 2. 1962, Poročilo o delu sveta za industrijo ObLO Ljubljana – Vič – Rudnik za razdobje od njegove izvolitve do danes, str. 3–10; SI_ZAL_LJU/0080/2, t. e. 65, a. e. 109, Idejna energetska rešitev napajanja Iga z ozirom na njegov urbanistični razvoj, str. 3; *Naša komuna*, 1. 1. 1962, str. 7, Pri Kovinski industriji Ig vedno bolje; *Naša komuna*, 1. 5. 1963, str. 2, Letos predvsem proizvodnja drobnih kovinskih izdelkov.

V šestdesetih letih prejšnjega stoletja je Kovinska industrija Ig postopoma rasla in leta 1961 zaposlovala v povprečju že okoli 160 delavcev. Bila je največje podjetje na Igu.⁶² Večinoma je zaposlovala nekvalificirano in polkvalificirano delovno silo; za njeno usposabljanje je organizirala tudi tečaje za polkvalificirane varilce. Delo je bilo normirano in organizirano v okviru dveh obratov. Vsak je imel svoj delavski svet; o njunih predlogih je odločal centralni delavski svet. Sindikalna organizacija je sodelovala pri organizaciji izobraževanj, kuhinje s toplim obrokom ter letnega dopusta.⁶³ Kulturno življenje in mladinska organizacija v podjetju nista bila razvita; delavci, ki so bili »*skoraj v celoti domačini*«, so zato sodelovali »*v kulturnem ter telesnovzgojnem življenju na terenu*«. ⁶⁴

V tem času sta uprava podjetja in del obratov še vedno bila v centru vasi »*v več ali manj zasilnih stavbah*«. ⁶⁵ A to se je kmalu spremenilo, saj je podjetje na začetku desetletja na zemljišču, ki ga je dobilo s strani LIP Ljubljana, začelo graditi nove proizvodne prostore, obrat družbene prehrane in upravno stavbo, in sicer tako s posojili kot z odrekanjem delavcev, ki so ostali brez povečevanja osebnih dohodkov in delitve dobička. ⁶⁶

V letu 1964 je Kovinski industriji Ig uspelo prodreti tudi na tuje tržišče; izvažala je večinoma v Italijo in deloma v Avstrijo. Sicer pa so se v tem desetletju nadaljevale težave z nakupom osnovnih surovin, zaradi česar je pogosto podjetje delalo pod svojimi zmogljivostmi. Njegov položaj je nekoliko poslabšala še gospodarska reforma leta 1965. ⁶⁷ V tem času je podjetje postopoma prešlo na 42-urni delovnik. Leta 1964 je najprej uvedlo 48-urni delovnik, leta 1965

⁶² ZAL, SI_ZAL_LJU/0694, 1, a. e. 3, Poročilo na združitvenem plenumu ZK občine Ljubljana Vič in Rudnik, 23. 1. 1961, str. 2; t. e. 1, a. e. 7, Podatki o direktorjih, 4. 2. 1961; SI_ZAL_LJU/0080/1, t. e. 4, a. e. 7, Zapisnik 25. ločene seje občinskega zbora in zbora proizvajalcev, 15. 2. 1962, Poročilo o delu sveta za industrijo ObLO Ljubljana – Vič – Rudnik za razdobje od njegove izvolitve do danes, str. 3–10; SI_ZAL_LJU/0080/2, t. e. 65, a. e. 109, Idejna energetska rešitev napajanja Iga z ozirom na njegov urbanistični razvoj, str. 3.

⁶³ *Naša komuna*, 1. 1. 1962, str. 7, Pri Kovinski industriji Ig vedno bolje; ZAL, SI_ZAL_LJU/0460, t. e. 1, a. e. 1, Šolska kronika državne ljudske šole na Igu, str. 72.

⁶⁴ *Naša komuna*, 1. 1. 1962, str. 7, Pri Kovinski industriji Ig vedno bolje.

⁶⁵ ZAL, SI_ZAL_LJU/0080/2, t. e. 65, a. e. 109, Idejna energetska rešitev napajanja Iga z ozirom na njegov urbanistični razvoj, str. 3.

⁶⁶ ZAL, SI_ZAL_LJU/0080/2, t. e. 65, a. e. 109, Idejna energetska rešitev napajanja Iga z ozirom na njegov urbanistični razvoj, str. 3; *Kovinska industrija Ig, 40 let*, str. 6.

⁶⁷ ARS, SI AS 1129, t. e. 70, a. e. 2055, Kovinska industrija Ig pri Ljubljani, Problematika; ZAL, SI_ZAL_LJU/0080/1, t. e. 10, a. e. 19, Zapisnik 38. seje občinskega zbora in zbora delovnih skupnosti skupščine občine Ljubljana – Vič – Rudnik, 2. 9. 1965, Razprava o izvajanju gospodarske reforme v delovnih organizacijah na območju občine, str. 1–3.

45-urnega in leta 1967 42-urnega.⁶⁸ Podjetje je menilo, da ga je skrajšanje delovnega časa prizadelo v manjši meri kot ostala podjetja.⁶⁹ Bolj ga je prizadelo pomanjkanje surovin in reprodukcijskega materiala, ki se je nadaljevalo v drugo polovico desetletja in ga oviralo pri izpolnjevanju planov.⁷⁰ Težave je imelo tudi z visokimi terjatvami do kupcev.⁷¹ Prav tako je slaba ostajala izkoriščenost strojnega parka; podjetje je namreč še vedno čakalo na izgradnjo nove transformatorske postaje, ki bi izboljšala električno napetost.⁷²

Podjetje je kljub opisanim težavam postopoma raslo in širilo svoje dejavnosti. Raslo pa je tudi število zaposlenih, ki je že ob koncu šestdesetih let prejšnjega stoletja preseglo 200, in rasli so njihovi osebni dohodki.⁷³ Po drugi

⁶⁸ ZAL, SI_ZAL_LJU/0080/1, t. e. 11, a. e. 21, Zapisnik 46. seje občinskega zbora in zbora delovnih skupnosti skupščine občine Ljubljana – Vič – Rudnik, 10. 2. 1966, Informacija o uvajanju 42-urnega delovnega tedna v občini Ljubljana – Vič – Rudnik, str. 3; t. e. 14, a. e. 31, Zapisnik 17. seje občinskega zbora in zbora delovnih skupnosti skupščine občine Ljubljana – Vič – Rudnik, 23. 5. 1968, Poslovanje gospodarskih organizacij ob skrajševanju delovnega časa in uvajanju 42-urnega delovnega tedna, str. 1.

⁶⁹ ZAL, SI_ZAL_LJU/0080/1, t. e. 14, a. e. 31, Zapisnik 17. seje občinskega zbora in zbora delovnih skupnosti skupščine občine Ljubljana – Vič – Rudnik, 23. 5. 1968, Poslovanje gospodarskih organizacij ob skrajševanju delovnega časa in uvajanju 42-urnega delovnega tedna, str. 2.

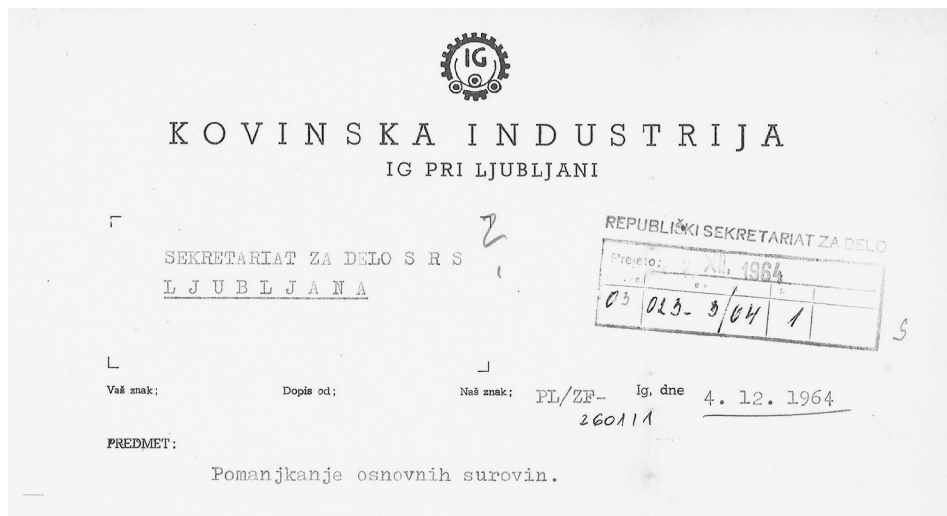
⁷⁰ ZAL, SI_ZAL_LJU/0080/1, t. e. 12, a. e. 25, Zapisnik 59. seje občinskega zbora in zbora delovnih skupnosti skupščine občine Ljubljana – Vič – Rudnik, 2. 2. 1967, Analiza pogojev gospodarjenja v letu 1967, str. str. 111; t. e. 14, a. e. 30, Zapisnik 13. seje občinskega zbora in zbora delovnih skupnosti skupščine občine Ljubljana – Vič – Rudnik, 22. 2. 1968, Analiza pogojev gospodarjenja v letu 1968, str. 80; t. e. 16, a. e. 35, Zapisnik 2. seje občinskega zbora in zbora delovnih skupnosti skupščine občine Ljubljana – Vič – Rudnik, 22. 5. 1969, Analiza zaključnih računov delovnih organizacij za leto 1968, str. 19.

⁷¹ ZAL, SI_ZAL_LJU/0080/1, t. e. 15, a. e. 33, Zapisnik 23. seje občinskega zbora in zbora delovnih skupnosti skupščine občine Ljubljana – Vič – Rudnik, 26. 12. 1968, Analiza periodičnih obračunov delovnih organizacij za obdobje januar-september 1968, str. 13; t. e. 16, a. e. 36, Zapisnik 6. seje občinskega zbora in zbora delovnih skupnosti skupščine občine Ljubljana – Vič – Rudnik, 18. 9. 1969, Pregled nekaterih pokazateljev likvidnosti poslovanja posameznih gospodarskih organizacij v prvem polletju 1969, str. 10.

⁷² ZAL, SI_ZAL_LJU/0080/1, t. e. 16, a. e. 34, Zapisnik 25. seje občinskega zbora in zbora delovnih skupnosti skupščine občine Ljubljana – Vič – Rudnik, 27. 2. 1969, razprava k Obravnavi in sprejemu predloga odloka o proračunu občine Ljubljana – Vič – Rudnik za leto 1969, str. 26.

⁷³ ZAL, SI_ZAL_LJU/0080/1, t. e. 10, a. e. 19, Zapisnik 38. seje občinskega zbora in zbora delovnih skupnosti skupščine občine Ljubljana – Vič – Rudnik, 2. 9. 1965, Informacija o izvajanju gospodarske reforme v gospodarstvu v občini, tabela 3, Povprečni mesečni dohodek na zaposlenega, str. 1; t. e. 12, a. e. 23, Zapisnik 53. seje občinskega zbora in zbora delovnih skupnosti skupščine občine Ljubljana – Vič – Rudnik, 22. 9. 1966, Poročilo o rezultatih gospodarskih organizacij v prvem polletju 1966, Industrija – Tabela 5; t. e. 13, a. e. 29, Zapisnik 7. seje občinskega zbora in zbora delovnih skupnosti skupščine občine Ljubljana – Vič – Rudnik, 19. 10. 1967, Poročilo o gibanju osebnih dohodkov v občini v prvem polletju 1967, str. 8; Analiza periodičnih obračunov delovnih organizacij iz gospodarstva za I. polletje 1967, str. 19; t. e. 14, a. e. 31, Zapisnik 16. seje občinskega zbora in

strani je izobrazbena struktura zaposlenih ostajala nizka. Leta 1969 je imelo podjetje 216 zaposlenih, od tega so imeli trije visokošolsko izobrazbo, eden višješolsko, 17 srednješolsko, 195 pa jih je imelo nižjo izobrazbo.⁷⁴ Podjetje je zaposlovalo delovno silo tudi iz drugih jugoslovanskih republik.⁷⁵

Slika 6: Logotip Kovinske industrije Ig na dopisu iz leta 1964
(hrani: ARS, SI AS 1129, t. e. 70, a. e. 2055).

Ob koncu šestdesetih let prejšnjega stoletja je imela Kovinska industrija Ig štiri sektorje (tehničnega, splošnega, finančnega in komercialnega) ter šest delovnih enot (težka in srednja embalaža, trgovinska oprema, kovinska galanterija, poljedelski stroji, orodjarna in remont).⁷⁶ Težave z nakupom reprodukcijskega

zboru delovnih skupnosti skupščine občine Ljubljana – Vič – Rudnik, 18. 4. 1968, Analiza zaključnih računov delovnih organizacij za leto 1967 Občina Ljubljana Vič – Rudnik, str. 12, 51; t. e. 15, a. e. 33, Zapisnik 23. seje občinskega zbora in zbora delovnih skupnosti skupščine občine Ljubljana – Vič – Rudnik, 26. 12. 1968, Analiza periodičnih obračunov delovnih organizacij za obdobje januar-september 1968, str. 14; t. e. 16, a. e. 35, Zapisnik 2. seje občinskega zbora in zbora delovnih skupnosti skupščine občine Ljubljana – Vič – Rudnik, 22. 5. 1969, Analiza zaključnih računov delovnih organizacij za leto 1968, str. 58.

⁷⁴ ZAL, SI_ZAL_LJU/0080/1, t. e. 16, a. e. 36, Zapisnik 4. seje občinskega zbora in zbora delovnih skupnosti skupščine občine Ljubljana – Vič – Rudnik, 10. 7. 1969, Poročilo in predlog ocene načrtov delovnih organizacij o sprejemanju pripravnikov v letu 1969, str. 3.

⁷⁵ ZAL, SI_ZAL_LJU/0080/1, t. e. 18, a. e. 40, Zapisnik 17. seje občinskega zbora in zbora delovnih skupnosti skupščine občine Ljubljana – Vič – Rudnik, 4. 6. 1970, razprava k Poročilu in predlogu k I. fazi urbanističnega programa za izven mestno območje obline Ljubljana – Vič – Rudnik, str. 27.

⁷⁶ *Kovinska industrija Ig, 40 let*, str. 6.

materiala so se nadaljevale v sedemdeseta leta prejšnjega stoletja;⁷⁷ podjetje je leta 1971 zaradi tega doseglo zgolj 62 odstotkov načrtovane proizvodnje. Delo v proizvodnji je še vedno oviralo nihanje električne napetosti v omrežju in pritisk v vodovodnem omrežju. A podjetje je bilo dovolj uspešno, da se je pohvalilo z dovolj velikim številom naročil tako za domači trg kot za izvoz; poslovanje s kooperanti je opisalo kot zadovoljivo.⁷⁸

V sedemdesetih letih prejšnjega stoletja je podjetje uspelo še dodatno razširiti svojo dejavnost. Leta 1972 je ustanovilo enoto za ogrevalne naprave, 1973 pa enoto garderobnih omar in stropnih oblog. Hkrati je ukinilo enoto srednje embalaže in enoto kmetijskih strojev.⁷⁹ Leta 1975 je Kovinska industrija Ig dva nova izdelka – aluminijaste radiatorje in aluminijaste stropne obloge – predstavila na zagrebškem velesejmu. Podjetje je imelo okoli 210 zaposlenih, od tega je bila kar polovica žensk. Tako kot druga podjetja se je morala tudi Kovinska industrija Ig v tem času ukvarjati s stabilizacijskim načrtom, ki je temeljil na znižanju materialnih in splošnih stroškov ter povečanju proizvodnje. Poleg tega je podjetje načrtovalo znižanje cen kooperantskih del, pri čemer je imelo več uspeha pri privatnih kooperantih kot pri kooperantih iz družbenega sektorja.⁸⁰ Kovinska industrija Ig je tudi v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja ostajala največji delodajalec v kraju, čeprav je že sedemdeset odstotkov domačinov zaposlitev našlo v bližnji Ljubljani.⁸¹

VLOGA PODJETJA V KRAJU

Do osemdesetih let prejšnjega stoletja se je Kovinska industrija Ig iz obrtne delavnice razširila v podjetje s širokim programom izdelkov, sprva tudi po zaslugi odpovedovanja delavcev, v nadaljevanju pa s pomočjo spremenjenega

⁷⁷ ZAL, SI_ZAL_LJU/0080/1, t. e. 20, a. e. 45, Zapisnik 32. seje občinskega zbora in zbora delovnih skupnosti skupščine občine Ljubljana Vič - Rudnik, 9. 12. 1971, Informacija o industrijski proizvodnji in izvozu v občini v razdobju januar–september 1971, str. 1–6; t. e. 25, a. e. 54, Zapisnik 3. seje zbora združenega dela in 3. seje zbora krajevnih skupnosti skupščine občine Ljubljana Vič - Rudnik, 16. 9. 1974, Analiza poslovanja organizacij združenega dela s področja gospodarstva v občini Ljubljana – Vič – Rudnik v I. polletju 1974, str. 6; *Naša komuna, Delegatska priloga*, 8. 4. 1980, str. 19, O poslovanju organizacij združenega dela v letu 1979.

⁷⁸ ZAL, SI_ZAL_LJU/0080/1, t. e. 20, a. e. 45, Zapisnik 32. seje občinskega zbora in zbora delovnih skupnosti skupščine občine Ljubljana Vič - Rudnik, 9. 12. 1971, Informacija o industrijski proizvodnji in izvozu v občini v razdobju januar–september 1971, str. 1–6.

⁷⁹ *Kovinska industrija Ig, 40 let*, str. 7.

⁸⁰ *Naša komuna*, 20. 10. 1975, str. 5, Novi aluminijasti radiatorji.

⁸¹ ZAL, SI_ZAL_LJU/0080/2, t. e. 97, a. e. 150, Podrobni urbanistični red naselja Ig, oktober 1974, str. 15.

produktivnega programa. Leta 1983 je moderniziralo lakirnico. Od decembra 1985 je bilo član Sestavljene organizacije združenega dela Astra. Izdelovalo je kovinsko embalažo in galanterijo, trgovinsko opremo, stropne in fasadne obloge, pisarniške in garderobne omare ter ogrevalne naprave. Poleg tega se je ukvarjalo še z montažo trgovinske opreme, stropnih oblog in elektronskih naprav; nudilo je razne storitve in v lastni trgovini prodajalo izdelke na drobno.⁸² Podjetje je v obravnavanem obdobju preživel tako krizna obdobja kot prestrukturiranja in na koncu pokazalo določene uspehe znotraj socialističnega gospodarstva. Usmeritev podjetja v izdelke iz lahke pločevine je v času obravnavanega obdobja postalo osnova, pri čemer je pomemben delež proizvodnega programa predstavljala izdelava registrskih tablic, s katero je podjetje pričelo leta 1961. Za podjetje je bil prav tako pomemben prodor na zunanji trg.⁸³

A vpliv podjetja je segal preko gospodarskih učinkov, kar je v času socializma veljalo za marsikatero podjetje.⁸⁴ Čeprav je nastalo v specifičnih družbeno-političnih razmerah po koncu druge svetovne vojne, so delovna mesta v industriji za podeželske prebivalce prinesla nov vir dohodka, ki je zaradi neugodne kmetijske politike postal še kako dobrodošel. Položaj zaposlenih sprva ni bil rožnat, a je prinašal upanje v napredek in boljše življenje. Ko je podjetje raslo, so se spreminjale tudi delovne razmere. Pri vpogledu v zgodovino podjetja se vsaj deloma izrisuje tudi njegova povezanost s krajem.

Kovinska industrija Ig ni bila le največji delodajalec na Igu; aktivno je sodelovala tudi pri razvoju kraja. Krajevna skupnost Ig, ki od Občine Ljubljana Vič – Rudnik nikoli ni prejela dovolj finančnih sredstev za vse infrastrukturne projekte, je vedno znova računala na denarni prispevek lokalnih podjetij, zlasti dveh največjih, Kovinske industrije Ig ter Mizarstva in tapetništva Ig. »Tekoče komunalne zadeve urejamo, kolikor pač moremo,« so novinarju *Dela* leta 1972 razložili na krajevni skupnosti, »[n]ajvečkrat si pomagamo s samoprispevkom občanov in z denarno pomočjo dveh industrijskih podjetij.«⁸⁵ Kovinska industrija Ig je sodelovala pri izgradnji različne infrastrukture, od telefonskega omrežja⁸⁶ do ambulate⁸⁷; pomagala je pri gradnji šolskega

⁸² *Kovinska industrija Ig, 40 let*, str. 7, 8.

⁸³ *KIG – O podjetju; Mostiščar, Glasilo Občine Ig*, 24, št. 3 (2018), KIG praznuje 70 let delovanja, str. 9–10.

⁸⁴ Gl. npr. Hudolin, Litostroj: kovinarski velikan v ljubljanski Šiški, str. 20–30.

⁸⁵ *Delo*, 13. 10. 1972, str. 7, Ižanske želje in žep.

⁸⁶ Prav tam; M. D., Iški avtomatski telefon, str. 3.

⁸⁷ Dimitrič, Ižanci delajo in uspevajo, str. 4; SI_ZAL_LJU/0080/1, t. e. 22, a. e. 49, Zapisnik 46. seje občinskega zbora in zbora delovnih skupnosti, 29. 3. 1973, Poročilo o izvršenih zbiorih volivcev in zbiorih delovnih ljudi v dneh od 28. 2. do 11. 3. 1973, str. 10.

posloplja.⁸⁸ Ne nazadnje je sodelovala tudi na drugih področjih družbenega življenja vasi. Z raznimi prispevki je namreč pomagala krajevnim društvom (kulturnemu, športnemu in gasilcem), v katerih so aktivno sodelovali tudi njeni zaposleni.⁸⁹ »Vključevanje v življenje kraja je očitno vsepovsod, posebej pa pri skupnih akcijah. KIG izredno sodeluje tudi z osnovno šolo in skuša pridobiti čim več kadra iz domačih logov. Zato obiskujejo učenci na ekskurzijah KIG že v nižjih razredih in ne spoznajo domače tovarne šele v osmem razredu. Potem so tu še štipendije itd., skratka vzrokov za dobro razumevanje je dovolj,« so se pohvalili v občinskem glasilu.⁹⁰

ZAKLJUČEK

Politično naravnani gospodarski ukrepi povojnih oblasti, ki so bili izvedeni med letoma 1945 in 1948 (zablembe, agrarna reforma in nacionalizacija), so tudi na Igu vzpostavili nove družbene in gospodarske odnose. V prispevku je podrobneje opisan eden od primerov, ki kaže, kakšen je bil vpliv teh ukrepov na nadaljnji razvoj kraja. Podjetje, ki je predstavljeno, se je od skromnih začetkov počasi širilo in postalo največji delodajalec v kraju. A ni bilo pomembno le za njegov gospodarski razvoj, temveč je sodelovalo tako pri razvoju javne infrastrukture kot na drugih področjih krajevnega družbenega življenja. Preko njegove zgodbe pa se zrcalijo širši procesi, ki so zaznamovali socialistično družbo, kot so opuščanje kmetijskih dejavnosti, industrializacija podeželja ter počasna modernizacija, ki je izhajala iz nenehnega pomanjkanja proračunskih sredstev.

IZJAVA O RAZISKOVALNIH PODATKIH

Članek temelji na arhivskih virih, ki so navedeni v poglavju Viri in literatura.

⁸⁸ ZAL, SI_ZAL_LJU/0460, t. e. 1, a. e. 1, Šolska kronika državne ljudske šole na Igu, str. 85–86; P. M., Nova osemrazrednica na Igu, str. 6; *Naša komuna*, januar 1964, str. 6, Prve lopate za novo šolo na Igu; *Delo*, 27. 2. 1964, str. 6, Na Igu gradijo šolo.

⁸⁹ T. G., Telesna kultura terja boljše materialne pogoje, str. 3; ZAL, SI_ZAL_LJU/0460, t. e. 1, a. e. 1, Šolska kronika državne ljudske šole na Igu, str. 89; J. Č., Razvitje prapora na Igu, str. 7; Bukovec in dr., *Prostovoljno gasilsko društvo Ig*, str. 29–30; *Naša komuna*, marec 1965, str. 7, Lepa vas vabi turiste.

⁹⁰ Dimitrić, KIG izvaža enkrat več, kot uvaža, str. 4.

VIRI IN LITERATURA

Arhivski viri

Arhiv Republike Slovenije (ARS)

SI AS 1129 Republiški sekretariat za industrijo Socialistične republike Slovenije, 1956–1965

Zgodovinski arhiv Ljubljana (ZAL)

SI_ZAL_LJU/0031 Okrajni ljudski odbor Ljubljana – okolica, 1945–1958

SI_ZAL_LJU/0078 Občinski ljudski odbor Ljubljana Rudnik, 1955–1961

SI_ZAL_LJU/0080 Skupščina občine Ljubljana Vič Rudnik, 1955–1994

SI_ZAL_LJU/0460 Osnovna šola Ig, 1872–1970

SI_ZAL_LJU/0694 Občinski komite Zveze komunistov Slovenije Ljubljana Rudnik, 1955–1961

Časopisni viri

Č., J. Razvitje prapora na Igu. *Naša komuna, Glasilo občinskega odbora Socialistične zveze delovnega ljudstva Vič – Rudnik*, 3, št. 7 (1963): str. 7.

Delo, 1964, 1972.

Dimitrič, Milovan. Ižanci delajo in uspevajo. *Naša komuna, Glasilo občinske konference SZDL Ljubljana Vič – Rudnik*, 12, št. 6 (1976), str. 4.

Dimitrič, Milovan. KIG izvaža enkrat več, kot uvaža. *Naša komuna, Glasilo OK SZDL Ljubljana Vič – Rudnik*, 16, št. 6 (1980): str. 4.

G., T. Telesna kultura terja boljše materialne pogoje. *Naša komuna, Glasilo občinskega odbora Socialistične zveze delovnega ljudstva Vič – Rudnik*, 1, št. 5–6 (1962), str. 3.

Kmečki glas, Tednik za podeželsko ljudstvo, 1948.

M., P. Nova osemrazrednica na Igu. *Delo*, 5, št. 318 (1963), str. 6.

Mostiščar, Glasilo Občine Ig, 2018.

Naša komuna, Glasilo občinskega odbora Socialistične zveze delovnega ljudstva Vič – Rudnik (tudi *Glasilo izdajateljske skupnosti občinske skupščine Ljubljana – Vič – Rudnik, Glasilo občinskega odbora SZDL Ljubljana Vič – Rudnik, Glasilo občinske konference SZDL Ljubljana Vič – Rudnik*), 1962–1980.

Spletni viri

KIG – O podjetju, <https://www.kig.si/o-podjetju/> (pridobljeno 10. 3. 2025).

Tiskani viri

Kovinska industrija Ig, 40 let. Nova Gorica: Grafika Soča, 1988.

Krajevni leksikon Dravske banovine, Krajevni repertorij z uradnimi, topografskimi, zemljepisnimi, zgodovinskimi, kulturnimi, gospodarskimi in tujskoprometnimi podatki vseh krajev dravske banovine. Ljubljana: Uprava Krajevnega leksikona dravske banovine, 1937.

Literatura

Bukovec, Franc, Smole, Jernej, Pucihar, Renata, Auber, Andrej, Toni, Vesna in Zgonc, Andreja. *Prostovoljno gasilsko društvo Ig, 130 let.* Ljubljana: Salve, 2013.

Gestrin, Ferdo. *Svet pod Krimom.* Ljubljana, 2016.

Hudolin, Gašper. Litostroj: kovinarski velikan v ljubljanski Šiški. *Ljubljana med nostalgijo in sanjami, Revija za domoznanske vsebine*, 13, št. 1 (2024), str. 7–33.

Mikola, Milko. *Rdeče nasilje, Represija v Sloveniji po letu 1945.* Celje, 2012.

Orožen Adamič, Milan, Gestrin, Ferdo, Bregant, Tatjana, Harej, Zorko, Šašel, Jaroslav, Resman, Blaž in Ferenc, Tone. Ig. V: Marjan Javornik (gl. ur.). *Enciklopedija Slovenije*, 4. zvezek. Ljubljana, 1990, str. 101–102.

Piškurić, Jelka. *Na robu Ljubljanskega barja.* Ljubljana, 2025.

Prinčič, Jože. Načela gospodarske politike v prvi petletki. V: Jasna Fischer (gl. ur.). *Slovenska novejša zgodovina, Od programa Zedinjena Slovenija do mednarodnega priznanja Republike Slovenije, 1848–1992.* Ljubljana, 2005, str. 881–883.

Prinčič, Jože. Podržavljanje gospodarstva. V: Jasna Fischer (gl. ur.). *Slovenska novejša zgodovina, Od programa Zedinjena Slovenija do mednarodnega priznanja Republike Slovenije, 1848–1992.* Ljubljana, 2005, str. 873–878.

Prinčič, Jože. Sovjetizacija slovenske industrije v letih 1945–1950. *Prispevki za novejšo zgodovino*, 45, št. 2 (2005): str. 121–132.

Žontar, Jože. Povojni prisilni odvzemi zasebnega premoženja. *Arhivi*, 13, št. 1–2 (1990): str. 5–11.

Župančič, Jože. *Okraj Ljubljana okolica, Upravni, zemljepisni, gospodarski in statistični priročnik.* Ljubljana: samozaložba, 1953.

NASTANEK IN RAZVOJ RURALNEGA SOCIALISTIČNEGA PODJETJA. PRIMER KOVINSKE INDUSTRIJE IG

Povzetek

Prispevek obravnava postopen razvoj Kovinske industrije Ig v času socializma, preko česar izpostavlja širše procese, ki so zaznamovali socialistično družbo, kot so opuščanje kmetijskih dejavnosti, industrializacija podeželja ter hkrati počasna modernizacija, ki je izhajala iz nenehnega pomanjkanja proračunskih sredstev.

Politično naravnani gospodarski ukrepi poveljnih oblasti, ki so bili izvedeni med letoma 1945 in 1948 (zaplembe, agrarna reforma in nacionalizacija), so tudi na Igu vzpostavili nove družbene in gospodarske odnose. Kovinska industrija Ig je nastala v specifičnih družbeno-političnih razmerah po koncu druge svetovne vojne, po drugi fazi nacionalizacije, s katero je država leta 1948 vzpostavila nove gospodarske odnose v skoraj vseh neagrarnih panogah; ukrep je imel poleg gospodarskega tudi politično ozadje. Razvila se

je iz nacionalizirane obrtne delavnice ključavničarskega mojstra Cirila Podržaja. Posest je bila izročena Okrajnemu ljudskemu odboru Ljubljana okolica, ki je na njeni osnovi ustanovil novo podjetje kovinske stroke – Okrajno kovinsko podjetje Ig. To se je kmalu preimenovalo v Okrajna kovinska industrija Ig in nato v Kovinska industrija Ig. Delovna mesta v industriji so za podeželske prebivalce prinesla nov vir dohodka, ki je zaradi neugodne kmetijske politike postal še kako dobrodošel.

Začetki podjetja so bili skromni in čeprav je v imenu nosilo besedo industrija, so delavci sprva delali na obrtniški način. V petdesetih letih prejšnjega stoletja se je podjetje nenehno borilo s poslovnimi težavami; njegova proizvodnja je trpela zlasti zaradi pomanjkanja surovin, iztrošenega delovnega parka in slabe storilnosti. Po prestrukturiranju proizvodnje se je začelo postopoma širiti tudi po zaslugi odpovedovanja delavcev. Položaj zaposlenih sprva ni bil rožnat, a je prinašal upanje v napredek in boljše življenje. Z razvojem podjetja se je število zaposlenih postopoma povečevalo; postopoma so se spreminjale tudi delovne razmere. Sredi sedemdesetih let prejšnjega stoletja je imelo podjetje že okoli 210 zaposlenih; od tega je bila kar polovica žensk.

Kovinska industrija Ig, ki je v obravnavanem obdobju preživela tako krizna obdobja kot prestrukturiranja, je relativno uspešno krmarila znotraj socialističnega gospodarstva. Do konca osemdesetih let prejšnjega stoletja se je iz obrtne delavnice razširila v podjetje s širokim programom izdelkov. Vpliv podjetja je segal tudi preko gospodarskih učinkov, kar je v času socializma veljalo za marsikatero podjetje. Kovinska industrija Ig ni bila le največji delodajalec na Igu, ampak je aktivno sodelovala tudi pri razvoju kraja in bila vpeta v njegovo družbeno življenje.

THE EMERGENCE AND DEVELOPMENT OF A RURAL SOCIALIST ENTERPRISE. THE CASE OF THE IG METAL INDUSTRY

Summary

The article examines the gradual development of the Ig Metal Industry during the socialist period, using this local enterprise to highlight broader processes that shaped socialist society, including the abandonment of agricultural activities, the industrialization of rural areas, and a slow pace of modernization resulting from a persistent lack of budgetary resources.

Politically motivated economic measures implemented by the post-war authorities between 1945 and 1948 (confiscations, agrarian reform, and nationalization) also established new social and economic relations in Ig. The Ig Metal Industry emerged in specific socio-political circumstances after the end of the Second World War, following the second phase of nationalization, through which the state in 1948 introduced new economic relations in almost all non-agricultural sectors; this measure had not only economic but also political motives. The enterprise developed out of a nationalized craft workshop owned by master locksmith Ciril Podržaj. The property was transferred to the District People's Committee of Ljubljana Surroundings, which used it as the basis for establishing a new metalworking enterprise, the District Metal Enterprise Ig. This was soon renamed the District Metal Industry Ig and later the Ig Metal Industry. Industrial employment provided the rural population with a new source of income, which became particularly important in the context of unfavorable agricultural policies.

The beginnings of the enterprise were modest, and despite the inclusion of the word "industry" in its name, production initially relied on craft-based methods. During the 1950s, the enterprise struggled with persistent business difficulties; production was hindered

primarily by shortages of raw materials, worn-out equipment, and low labor productivity. After the restructuring of production, the enterprise began to expand gradually, partly as a result of workers' sacrifices. Although the position of employees was initially far from favorable, industrial employment offered prospects of progress and a better life. With the development of the enterprise, the number of employees steadily increased, and working conditions gradually improved. By the mid-1970s, the enterprise employed approximately 210 workers, nearly half of whom were women.

Throughout the period under consideration, the Ig Metal Industry experienced both crises and restructuring, yet it navigated the socialist economic system relatively successfully. By the late 1980s, it had grown from a small craft workshop into an enterprise with a broad range of products. Its significance extended beyond economic development, as was characteristic of many enterprises in the socialist period. The Ig Metal Industry became the largest employer in the locality and played an active role in the development of the settlement, while also being closely integrated into its social life.

DIE GRÜNDUNG UND ENTWICKLUNG DES LÄNDLICHEN SOZIALISTISCHEN UNTERNEHMENS. EIN BEISPIEL DER METALLINDUSTRIE IG

Zusammenfassung

Der Artikel erörtert die schrittweise Entwicklung der Metallindustrie Ig während der sozialistischen Ära und beleuchtet dabei umfassendere Prozesse, die die sozialistische Gesellschaft prägten, wie die Aufgabe der landwirtschaftlichen Tätigkeiten, die Industrialisierung des ländlichen Raums und gleichzeitig die langsame Modernisierung, die aus dem ständigen Mangel an Haushaltsmitteln resultierte.

Die politisch motivierten Wirtschaftsmaßnahmen der Nachkriegsbehörden, die zwischen 1945 und 1948 umgesetzt wurden (Enteignungen, Agrarreform und Verstaatlichung), schufen auch in Ig neue soziale und wirtschaftliche Verhältnisse. Die Metallindustrie in Ig entstand unter spezifischen soziopolitischen Bedingungen nach dem Zweiten Weltkrieg, nach der zweiten Phase der Verstaatlichung, mit der der Staat 1948 in nahezu allen nicht-landwirtschaftlichen Sektoren neue Wirtschaftsbeziehungen etablierte; die Maßnahme hatte neben einem wirtschaftlichen auch einen politischen Hintergrund. Sie entwickelte sich aus der verstaatlichten Handwerkswerkstatt des Schlossermeisters Ciril Podržaje. Das Eigentum wurde dem Volkskomitee des Bezirks Ljubljana übergeben, das darauf ein neues Metallverarbeitungsunternehmen gründete – die Metallindustrie des Bezirks Ig. Diese wurde bald in Metallindustrie des Bezirks Ig und schließlich in Metallindustrie Ig umbenannt. Die Arbeitsplätze in der Industrie brachten den Landbewohnern eine neue Einkommensquelle, die angesichts der ungünstigen Agrarpolitik umso willkommener war.

Die Anfänge des Unternehmens waren bescheiden, und obwohl der Name das Wort „Industrie“ enthielt, arbeiteten die Beschäftigten anfangs handwerklich. In den 1950er-Jahren kämpfte das Unternehmen mit ständigen wirtschaftlichen Problemen; die Produktion litt hauptsächlich unter Rohstoffmangel, überlasteten Mitarbeitern und geringer Produktivität. Nach einer Produktionsumstrukturierung begann das Unternehmen, auch dank Entlassungen, allmählich zu expandieren. Die Lage der Angestellten war anfangs nicht rosig, weckte aber die Hoffnung auf Fortschritt und ein besseres Leben. Mit dem Wachstum des Unternehmens stieg auch die Mitarbeiterzahl und die Arbeitsbedingungen verbesserten sich nach und nach. Mitte der 1970er-Jahre beschäftigte das Unternehmen bereits rund 210 Mitarbeiter, die Hälfte davon Frauen.

Die Metallindustrie Ig, die sowohl Krisen als auch Umstrukturierungen im betrachteten Zeitraum überstand, behauptete sich relativ erfolgreich in der sozialistischen Wirtschaft. Bis Ende der 1980er Jahre hatte sie sich von einer Handwerkswerkstatt zu einem Unternehmen mit breitem Produktsortiment entwickelt. Der Einfluss des Unternehmens reichte, wie bei vielen Firmen in der sozialistischen Ära, über seine wirtschaftlichen Auswirkungen hinaus. Die Metallindustrie Ig war nicht nur der größte Arbeitgeber in Ig, sondern beteiligte sich auch aktiv an der Entwicklung des Ortes und war in dessen gesellschaftliches Leben integriert.